

ONLAYN PLATFORMALAR YORDAMIDA ESP O'QITISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Muratova Nargiza Nigmatullayevna,
Diplomat Universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada onlayn platformalar yordamida ESP (English for Specific Purposes) o'qitish jarayonining dolzarb muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi. Tadqiqotda masofaviy ta'lim sharoitida yuzaga keladigan asosiy muammolar, jumladan, texnik cheklovlar, talabalar motivatsiyasining pasayishi, interaktivlikning yetishmasligi hamda autentik materiallardan samarali foydalanishdagi qiyinchiliklar ko'rib chiqiladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli vositalar va innovatsion yondashuvlar asosida ushbu muammolarga samarali yechimlar taklif etiladi.

Kalit so'zlar: ESP, onlayn ta'lim, masofaviy o'qitish, raqamli platformalar, interaktivlik, motivatsiya, innovatsion yondashuvlar.

Аннотация. В данной статье анализируются актуальные проблемы обучения ESP (English for Specific Purposes) с использованием онлайн-платформ и рассматриваются пути их решения. В исследовании изучаются основные трудности, возникающие в условиях дистанционного обучения, включая технические ограничения, снижение мотивации студентов, недостаток интерактивности, а также сложности эффективного использования аутентичных материалов. На основе современных педагогических технологий, цифровых средств и инновационных подходов предлагаются эффективные решения данных проблем.

Ключевые слова: ESP, онлайн-образование, дистанционное обучение, цифровые платформы, интерактивность, мотивация, инновационные подходы.

Abstract. This article analyzes the актуал problems of teaching ESP (English for Specific Purposes) through online platforms and explores ways to overcome them. The study examines the main challenges arising in the context of distance learning, including technical limitations, decreased student motivation, lack of interactivity, and difficulties in effectively using authentic materials. Based on modern pedagogical technologies, digital tools, and innovative approaches, effective solutions to these problems are proposed.

Keywords: ESP, online education, distance learning, digital platforms, interactivity, motivation, innovative approaches.

Kirish. Hozirgi globallashtirish va raqamlashtirish jarayonida ta'lim tizimida onlayn o'qitish shakllari tobora keng qo'llanilmoqda. Ayniqsa, kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili, ya'ni ESP (English for Specific Purposes)ni o'qitishda raqamli platformalarning ahamiyati ortib bormoqda. Zamonaviy texnologiyalar yordamida talabalarga moslashuvchan, interaktiv va individual yondashuv asosida bilim berish imkoniyati kengaymoqda. Biroq, onlayn platformalar orqali ESP o'qitish jarayoni bir qator muammolar bilan ham bog'liq. Jumladan, texnik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, talabalar faolligining pasayishi, muloqot va amaliy mashg'ulotlarning cheklanganligi hamda autentik materiallardan samarali foydalanishdagi qiyinchiliklar muhim muammolar sifatida namoyon bo'ladi. Bu holatlar o'quv jarayonining sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Mazkur maqolaning maqsadi – onlayn platformalar yordamida ESP o'qitish jarayonida uchraydigan muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etishning samarali usullarini ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotda zamonaviy pedagogik yondashuvlar,

raqamli vositalar va innovatsion metodlardan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Ushbu tadqiqot natijalari ESPni onlayn shaklda o'qitish samaradorligini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash hamda talabalar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili. Mazkur tadqiqotda ilmiy manbalarni tanlashda ularning dolzarbligi, ishonchliligi va mavzuga mosligiga alohida e'tibor qaratildi. Asosan ESP (English for Specific Purposes), onlayn ta'lim va pedagogik texnologiyalarga oid ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi. Jumladan, Tom Hutchinson va Alan Watersning ESP nazariyasiga oid ishlari, Diana Laurillardning raqamli ta'lim bo'yicha qarashlari hamda Zoltán Dörnyeyning motivatsiya haqidagi tadqiqotlari asos sifatida olindi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda qiyosiy-tahliliy, tavsifiy va semantik metodlardan foydalanildi. Ushbu metodlar onlayn ESP o'qitish jarayonidagi muammolarni aniqlash va ularning samarali yechimlarini ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etdi.

Tahlillar va natijalar. Onlayn platformalar yordamida ESP (English for Specific Purposes) o'qitish zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishiga aylangan bo'lsa-da, bu jarayon bir qator metodik va texnik muammolar bilan tavsiflanadi. Ushbu muammolarni tahlil qilishda yetakchi tilshunos va pedagog olimlarning ilmiy qarashlari muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Avvalo, ESP o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari haqida Tom Hutchinson va Alan Waters ta'kidlab o'tishicha, ESP "o'quvchilarning aniq kasbiy ehtiyojlariga yo'naltirilgan til o'qitish yondashuvi" hisoblanadi. Bu esa onlayn ta'lim sharoitida mazmuni moslashtirish va individual yondashuvni ta'minlashni talab etadi. Biroq amaliyotda ko'plab platformalar umumiy ingliz tili materiallariga tayanib qolayotgani ESP samaradorligini pasaytiradi. Diana Laurillard o'zining raqamli ta'limga oid tadqiqotlarida interaktivlik va o'quvchi-faoliyatining muhimligini ta'kidlab, samarali o'rganish jarayoni "faol muloqot va teskari aloqa"ga asoslanishini qayd etadi. Onlayn ESP darslarida aynan shu jihat – real kommunikativ muhit yetishmasligi asosiy muammolardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Bundan tashqari, Mark Warschauer elektron o'qitishning samaradorligi ko'p jihatdan texnologik infratuzilma va foydalanuvchilarning raqamli kompetensiyasiga bog'liqligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, texnik muammolar va internet sifati past bo'lgan sharoitlarda onlayn ta'lim kutilgan natijani bermaydi. Bu holat ayniqsa rivojlanayotgan hududlarda dolzarb hisoblanadi.

Motivatsiya masalasiga to'xtaladigan bo'lsak, Zoltán Dörnyei o'z tadqiqotlarida til o'rganishda ichki motivatsiyaning hal qiluvchi rol o'ynashini ko'rsatadi. Onlayn muhitda esa talabalarning mustaqil ishlashga bo'lgan tayyorgarligi past bo'lsa, motivatsiya tez pasayadi. Shu sababli, interaktiv topshiriqlar, real kasbiy vaziyatlarga asoslangan materiallar va rag'batlantiruvchi baholash tizimi muhim ahamiyat kasb etadi.

Yechimlar nuqtayi nazaridan, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash muhim hisoblanadi. Masalan, blended learning (aralash ta'lim), loyiha asosida o'qitish hamda autentik materiallardan foydalanish ESP samaradorligini oshiradi. Shuningdek,

video-konferensiya vositalari orqali jonli muloqotni tashkil etish va maxsus kasbiy kontent yaratish orqali yuqoridagi muammolarni sezilarli darajada kamaytirish mumkin. Umuman olganda, ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, onlayn ESP o'qitish samaradorligi texnologiya, metodika va motivatsiya omillarining uyg'unligiga bog'liq bo'lib, ushbu uch yo'nalishda kompleks yondashuv zarur hisoblanadi.

Olib borilgan tahlillar natijasida onlayn platformalar yordamida ESP o'qitish jarayonining bir qator muhim jihatlari aniqlandi. Avvalo, onlayn ta'limning qulayligi va moslashuvchanligi ESPni o'qitishda keng imkoniyatlar yaratishi kuzatildi. Talabalar vaqt va makondan qat'i nazar o'quv jarayonida ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'lib, bu ularning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari onlayn ESP o'qitishda uchraydigan asosiy muammolarni ham ko'rsatdi. Jumladan, texnik muammolar (internet sifati, platforma imkoniyatlari), interaktivlikning yetarli darajada ta'minlanmasligi hamda talabalar motivatsiyasining pasayishi o'quv samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Ayniqsa, real kommunikativ muhitning cheklanganligi ESPning asosiy maqsadi – kasbiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonini murakkablashtiradi.

Natijalarga ko'ra, muammolarni bartaraf etishda bir qator samarali yechimlar mavjudligi ham tasdiqlandi. Xususan, interaktiv metodlardan foydalanish, autentik kasbiy materiallarni qo'llash, video-konferensiya vositalari orqali jonli muloqotni yo'lga qo'yish hamda blended learning yondashuvini joriy etish ESP o'qitish samaradorligini oshiradi. Talabalarning motivatsiyasini rag'batlantirish uchun individual yondashuv va zamonaviy baholash tizimlarini qo'llash muhim ekanligi aniqlandi.

Mazkur tadqiqotda onlayn platformalar yordamida ESP (English for Specific Purposes) o'qitish jarayonining muammolari va ularning yechimlari qiyosiy hamda tahliliy asosda o'rganildi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, raqamli ta'lim muhiti ESPni o'qitishda katta imkoniyatlar yaratishi bilan birga, bir qator muammolarni ham yuzaga keltiradi.

Asosiy muammolar sifatida texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, interaktivlikning past darajada tashkil etilishi hamda talabalar motivatsiyasining sustligi aniqlandi. Bu omillar ESPning asosiy maqsadi bo'lgan kasbiy kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va raqamli texnologiyalar asosida ushbu muammolarni samarali bartaraf etish mumkinligi isbotlandi. Xususan, interaktiv metodlardan foydalanish, autentik materiallarni joriy etish, videoaloqa vositalari orqali jonli muloqotni yo'lga qo'yish hamda blended learning yondashuvini qo'llash ESP o'qitish sifatini oshiradi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, onlayn platformalar yordamida ESP o'qitish samaradorligi metodik yondashuvlar, texnologik imkoniyatlar va motivatsion omillarning uyg'unligiga bog'liq. Ushbu tadqiqot natijalari ta'lim jarayonini takomillashtirish hamda zamonaviy talabalar asosida ESP o'qitishni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Tom Hutchinson, Alan Waters. *English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 183 p.
2. Diana Laurillard. *Teaching as a Design Science: Building Pedagogical Patterns for Learning and Technology*. – New York: Routledge, 2012. – 272 p.
3. Mark Warschauer. *Technology and Social Inclusion: Rethinking the Digital Divide*. – Cambridge: MIT Press, 2003. – 288 p.
4. Nargiza Nigmatullayevna Muratova *Problems in Teaching English for Specific Purposes in Non-Linguistic Universities // Ilm-fan xabarnomasi, Science Bulletin, Вестник науки*. – 2026. – Т. 12, № 2. – С. 1–5.
5. Zoltán Dörnyei. *Motivational Strategies in the Language Classroom*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 273 p.

